

Бојана Пековић, гуслар

ученица 8. разреда у Краљеву

ГУСЛЕ У ДУШИ ДЕВОЈЧИЦЕ

Како другачије да почнем него речима Вука Караџића:
„Језик је хранитељ народа. Докле год живи језик, докле га љубимо и почитујемо, њим говоримо и пишемо, прочишћавамо га умножавамо и украшавамо, дотле живи и народ: може се међу собом разумијевати и умно сједињавати: не прелива се у други не пропада. Језик је оличење и богатство народа.“ Српски језик истовремено је веома сложен обогаћен стотинама придева и веома прост захваљујући Вуку Караџићу који је казао „Пиши као што говориш, читај као што је написано „. Наше лирске и епске песме само потврђују колико смо ми као народ богати непролазним вредностима. Лепота наших песама је у томе што поседују толико описа, порука о смислу живота, стварања, прича о страдању, бојевима, стрепњама, туговањима, одрицањима, погинуле душе ради бољег сутра, ради слободе, проливених суза мајки, ћерки, породица, мука, стрепњи, ропства...а опет ми као Срби у души увек смо имали оно Божије, храбро, војничко срце које је и у свим тим тешким страдањима знало важност наше традиције, преношења на млађа покољења. Често одлутам у неке своје мисли и запитам се шта би било да наши преци нису ту нашу истанчану поезију преносили са колена на колена? Шта би било да поезије нема, да је заборављена? ... Не знам да ли бисмо ми као Срби уопште постојали, знали шта нам се дешавало у прошлости, познавали своје врлине и мане, свесни чињенице да су хиљаде људи гинули да бисмо ми данас живели и слободно се осећали Србима. Не знам шта би било да није било гусала које су и у најтеже време када није било писмености преносиле нашу традицију?

Често размишљам о пролазности живота, јер живот је кратак као трептај ока. О задатку који ми треба да испунимо. Бог нам даје живот да бисмо нешто добро урадили и оставили траг иза себе који ће вечно живети, одржати наше име и после смрти. У овом урбаном начину живота тешко је схватити смисао постојања човека. На телевизији сваки дан чујем нека убиства, крађе, преваре, лажи... Одгајана у патријархалној породици сада више и не знам да ли је то врлина или мана. Од свог тог бунила и још хиљаду питања не знам да ли би неко могао да ми да све одговоре.

Мој тата је гуслар. У мојој кући се увек неговала епска поезија и слушале гусле , па сам као мала имала обичај да слушам епске песме и заволим их . Почела сам да певам старе народне песме са пет година, а већ са седам почела да гуслам. Први мој наступ био је у Музеју у мом родном граду Краљеву, на изложби Првог Српског устанка. То је на мене оставило велики позитиван траг. Важно је да кажем и добре и лоше ствари кроз које сам до сада пролазила. Као девојчица гуслар самим мојим појављивањем била сам изложена одушевљењем, чуђењем , похвалама за то чиме се бавим у кругу људи који цене и поштују нашу традицију. То ми је дало снагу да кренем даље, да напредујем, учим и вежбама . Међутим први мој наступ пред мојим другарима , са негде око осам година изазвао је смех . Нико није знао који је то инструмент, шта ја радим, како то певам и сви су почели да се смеју. Када сам завршила наступ питала сам тату што су се сви смејали и што је то толико непознато. Тата ми је објаснио да се моји другари још нису сусрели са тим инструментом, да је то веома необично што сам девојчица и што сам мала, те да ћу се са тим још доста пута сретати. У почетку ме је било срамота да певам пред децом, а онда сам схватила да су гусле нешто чега не треба да се стидим, већ да се поносим тиме. Била сам веома збуњена због незнања о овом инструменту међу мојим вршњацима и често сам се питала да ли са тим уопште и треба да се бавим и проводим моје слободно време. Морам да признам није било лако излазити пред публику која не зна много или ништа о том инструменту и певати, а за узврат видети доста лица која се смеју . Доста је времена требало проћи да могу слободно да запевам, а да то не изазове смех. Схватила сам да су гусле у ствари непознате деци и да се они из незнања смеју. Данас ми је задовољство изаћи на сцену и презентовати толико стари инструмент. То сматрам као привилегију.

Највећи човек остаје увек дете рекао је Гете. С тога шта дете научи док је мало , то му остаје урезано заувек и увек ће га пратити у току живота. Кључну улогу ту игра породица. Епска поезија требала би да буде успаванка за децу место цртаних филмова. Гусле би требало да буду инструмент који би препознавали од малих ногу како би кад порасту ценили своју културу и веру, да не би млади долазили у ситуацију да не знају шта су гусле и колико су оне значајне. Најважније да се не стиде гусала. Веома је битно да се деци од малих ногу приближи наша култура јер су изложена многим искушењима, негативним утицајима друштва, стране музике и многим другим стварима. Сваки дан имамо раскрсницу где треба да одлучимо да ли ћемо поћи правим или погрешним путем, а у том избору може нам помоћи само вера у Бога и наша традиција.

Нешто од чега су сви били зачуђени јесте то што сам девојчица . Ја сам у ствари и заволела гусле захваљујући мојим родитељима, највећем ослонцу у животу, који су ми то приближили. У епским песмама има велики број женских улога, описа њихове љубави према породици, ближњима, забринутости, пожртвованости, радости па и туге, бола , патње, искушења, истрајности. Била сам задивљена њиховим ликовима и просто пожелела да своју емоцију пренесем на публику. Жена у епској поезији има велику улогу. Сматрам да треба да постоје и гуслари женског пола који би улогу жене требало да дочарају на веродостојан начин. Не видим разлог зашто ако је неко рођен као девојчица треба да се одрекне гусала.

Поред свих тих препрека велико је задовољство и част представљати гусле и епску песму. Гусле као инструмент некако имају душу. Када год их узмем опустим се и као да разговарам са њима, као да ми дају одговоре на сва моја питања и недоумице . Тако ја често разговарам са гулама и решавам свакодневне проблеме. Гусле које су обично у зеленој плишаној фотроли иза мог ормара као да ме дозивају свакога дана да причам са

њима. И тако ја узмем гусле у руке , наместим кобилицу узмем гудало и проведем одређено време са њима после чега се осећам толико испуњено и срећно као да могу да полетим у свемир и видим звезде које сијају. Волела бих да једнога дана ја будем она велика сјајна звезда која просто измами очи на ведрој ноћи. Она звезда која својим сјајем одудара од осталих сјајних звездица у безграничном простору. Толико сјајна да греје све око себе и ушушкава љубављу, у том великом и пространом свемиру.

Најлепши осећај јесте када изеђем пред публику и почнем да гуслам. Пред очима ми је све тамније и ја полако тонем у причу која је увелико пред мојим очима. Видим ликове, радњу, место, време, збивање. На бар два – три места чујем аплауз публике. Тада се неколико секунди вратим у стварност док гуслама покушавам да дочарам слику. Опет сам ту у причи. Ликови се смењују. Прсти ми сами скакућу по струнама као да више немам контролу над њима. Речи ми саме излазе из уста, слика приче пред мојим очима увелико се захухтава. Понекад се и сама најезим, а сигурна сам да се тог тренутка и публика најези. Песма је готова. Још пар секунди разгуславам и стајем . Тишина завлада на пар секунди. Одједном велики, громогласан аплауз. Устајем са столице. Осећам се прекрасно. Као да сам личност вечери. Осећам се испуњено, весело док публика још аплаудира. Мојој срећи нема краја. Тек кад сам све завршила видим публику. Видим сваког понаособ, лица која се смеју, а морате признати у данашње време смех је највеће богатство. Одлазим са сцене уз велики поклон публици. Иза завесе чека ме моја највећа подршка у животу, мој узор да ћу и ја бити таква особа једнога дана. То је мој тата. Пружа ми руку и каже: „Браво сине“ . Не знам због чега сине? Вероватно због тога што је мушкарац оличење стабилности, храбрости, симбол јачине и снаге, па из поређења мене назива сине. У сваком случају осећам се много лепо на таквом комплименту. У татиним очима испод густих обрва које казују колико је привржен својој породици види се искра среће у његовим очима испуњене добротом. То је нека посебна срећа; срећа која га испуњава, даје му снагу да крене даље, да се бори кроз живот. Сигурна сам да сваки отац жели да му дете буде успешно, лепо васпитано и што је најважније сналажљиво кроз живот. Ја се осећам толико узвишено, да се то речима не може описати.

Некако имам осећај да сви посустају на том великом путу ка очувању народне баштине. Вук Караџић је написао:

Време гради низ Котаре куле,
Време гради, време разграђује.

Да ли значи да време које је било иза нас испуњено патњом, страдањима, муком, жељом за слободу, и све поуке које су записане и сажете у Вуковој збирци сада нашом немарношћу треба да избледе и да следећих векова и не постоје, јер нисмо способни да сопствену културу пренесемо на следећа поколења и тако спасимо традицију од заборавља. Људи се хиљаду пута више труде да стекну богатство него духовно образовање, мада је сасвим сигурно да нашу срећу ствара оно што јесмо, а не оно што имамо рекао је А. Шопенхауер. Да ли је то сада стварно тако да људи хрле за нечим пролазним, а запостављају нешто тако драгоцену које је живело вековима пре него што смо се и ми сами родили. Да ли ћемо допустити да деца прво слушају страну музику, а да се уопште и не упознају са својом? Као девојчица гуслар из мог искуства кажем да сви гуслари имају веома тежак задатак јер у данашње време већина људи окреће главу када виде гусле. То сигурно није пријатно поготову када пред очима видиш одсуство од Бога, цркве , вере , обичаја а то никада нико не би пожелео за своју земљу. Често се запитам да ли сам једина која овако размишља поготову у мојим годинама? Осећам као да сам преоптерећена

питањем да ли ће Срби уопште и постојати за стотину година . Свака нација која држи до себе ставља своје обичаје на прво место па гледа како то да употпуни и другим стварима. У мојим очима ја за разлику од тих нација видим у будућности Србију потпуно празну без игде икога, саму која проси за динар, а толико је била духовно јака и толико снажна. Можда и због те честе слике ја не одустајем од идеје да ширим традицију како бих можда спречила ту слику. Да ли ћемо допустити да има све мање гуслара и да се већина оних који постоје просто стиде да запевају пред околином или неким новим окружењем? Да ли ћемо допустити да нам се остали ругају и исмевају нашу традицију, поезију само због тога што је ми сами не поштујемо? Неће домовина напустити човека, већ човек домовину рекао је А.А Блок. Задатак који је на нама није нимало лак али није ни тежак у поређењу са нашом прошлошћу. Сада у ово време изумирања младих гуслара можемо да закључимо и да су гусле у опасности и да ће, што нико не би волео постати музејски експонат и бити само потврда да су некада давно оне постојале. Гусле се само рађају ако су у рукама младих , а изумиру ако младих нема. Гусле представљају рањену птицу којој треба помоћ да узлети, а ми Срби смо ти који требамо дати помоћ рањениј птици.

Вук је написао :

И сунце пролази кроз каљава места али се не окаља.

И ми пролазимо криз тежак период али не смемо дозволити да будуће време само нашом немарношћу разгради све оно што је вековима грађено. Честит човек не ужива сам у својим делима, већ око себе шири атмосферу среће и задовољства који удишу сви који га окружују рекао је П. Мантегаца. Тако и ми Срби треба да заједничким снагама преко гусала ширимо Српску традицију , крст часни , и веру у Бога .